Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2011 15 (1): 169-183

Öğretmenlik Mesleği Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Bir İnceleme (Okul Öncesi Öğretmenliği Örneği)

Mehmet KÖK (*)
Muhammed ÇİFTÇİ (**)
Ahmet AYIK (***)

Özet: *Bu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının özel alan yeterliklerine ilişkin görüşleri incelenmektedir. Çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının MEB tarafından "Temel Eğitime Destek Projesi" kapsamında geliştirilen okul öncesi öğretmenliği özel alan yeterliklerine ilişkin görüşleri değerlendirilmektedir. Araştırmaya konu olan okul öncesi öğretmenliği Özel Alan Yeterlikleri, 7 yeterlik alanı, 19 alt yeterlik alanı ve bunlara bağlı olarak her yeterliğe ait olarak A1, A2, A3 şeklinde sınıflandırılmış,"Performans Göstergeleri"nden oluşmaktadır.*

Araştırmada veri toplama formu olarak MEB tarafından okul öncesi öğretmenliği özel alan yeterlikleri ve buna bağlı olarak A2 düzeyinde 62 performans göstergesinin dereceleme ölçeğine dönüştürülmesi ile elde edilmiştir. Öğretmen adaylarının Özel Alan Yeterliklerinin 7 yeterlik alanı olan Gelişim Alanları, Ailelerle İletişim, Aile Katılımı Ve Aile Eğitimi, Değerlendirme, İletişim, Yaratıcılık Ve Estetik, Okul Ve Toplumla İş Birliği Yapma, Mesleki Gelişimi Sağlama alanlarındaki A2 düzeyindeki performans göstergelerine verdikleri cevaplara göre "Gelişim Alanları" boyutunun 4.23 ortalamayla en yüksek, "Ailelerle İletişim, Aile Katılımı Ve Aile Eğitimi" boyutu 3,93 ortalamayla en düşük ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Okul öncesi öğretmeni, mesleki yeterlik, özel alan yeterliği*

An Examination on Teachers Competencies in Their Branches (Sample of Early Childhood Teacher's)

Abstract: *In this research, the opinions of the candidates preschool teachers on their field capabilities are going to be scrutinized. In this study, the opinions of preschool teachers to preschool teaching capabilities developed within the Supporting Primary Education Project of Ministry of National Education are also going to be evaluated. In that sense, the field capabilities of preschool teaching, which are going to be discussed under this paper, comprise of 7 main field capabilities, 19 sub-field capabilities and performance indicators classified as A1, A2 and A3 for each capability.*

Data gathering form cited in the present research paper is acquired by making use of field capabilities of preschool school teachers which are developed by Ministry of National Education and by changing the A2 level 62 performance indicators into grading scale. Regarding responses of nominee teachers to the A2 level performance indicators within 7 field capabilities named as Developmental Area, Communication with Families, Participation of Families and Training of Families, Evaluation, Communication, Creation and Esthetic, Cooperation with School and Community some findings have been witnessed. While, "Improving Areas", a category of the field capabilities, is found to be the highest average rate as 4,23, other categories such as "Communication with Families" and "Participation of Families and Training of Families" are found to be the lowest average rate as 3,93.

Key Words: *Preschool teacher, vocational capability, field capability.*

*) Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi K.K.E.F. Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi (e-mail: mkok@atauni.edu.tr)

**) Öğt. Gör. Dr., Atatürk Üniversitesi K.K.E.F. Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Elemanı (e-mail:mciftci@atauni.edu.tr)

***) Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi K.K.E.F. Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi (e-mail:aayik5@hotmail.com)

Giriş

Yetkili kurullarda geliştirilen eğitim politika ve programlarının uygulanmasında, öğretim etkinliklerinin gerçekleştirilmesinde öğretmenin önemli bir yeri vardır. Öğretim etkinliklerinin başarısız olması durumunda alınan kararların uygulayıcısı durumundaki öğretmenler bu işin sorumlusu olarak görüleceklerdir. Bu nedenle öğretmenlerin istenilen yeterliliklere sahip olmaları gerekmektedir.

Eğitimin kalitesi büyük ölçüde öğretmenlerin niteliği ile doğru orantılıdır. Bu bakımdan eğitim sistemi içinde görev alacak öğretmenlerin, gerek hizmet öncesinde, gerekse hizmet içinde, iyi bir biçimde yetiştirilmeleri, eğitim hizmetlerinin kalitesi yönünden önem taşımaktadır (Şişman ve diğ, 2003:235-250). Öğretmenin eğitim-öğretim sürecinde kazanacağı donanımların mesleğini gerçekleştirme noktasında karşısına çıkacağı kaçınılmaz bir gerçekliktir. Öğretmenin bilgi, beceri ve tutum özellikleri üzerine temellenen meslek özellikleri onun mesleki kalitesinin de göstergesi olacaktır. Mesleki kalite, öğretmen rollerinde değişimi dolayısıyla da öğretmen eğitiminde de değişimi zorunlu kılmaktadır. Öğretmen yeterliklerinin öğretmen yetiştirme programı sürecinde öğrenciye sunulan kuramsal ve uygulamalı çalışmalar aracılığı ile kazandırılması ve beklenen düzeylere ulaşılması gereklidir (YÖK, 1998).

Yeni nesillerin yetişmesinde rehberlik edecek, bilginin, bireyin, toplumun ve hatta uygarlıkların geleceğinin şekillenmesinde önemli bir etkiye sahip olan öğretmenin görevini yerine getirebilmesi için bu değişimi gerçekleştirecek yeterli niteliklerle donanmış olmalıdır.

Çocuğun bir bütün olarak gelişiminde önemli bir yere sahip olan okul öncesi eğitim, zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş çocukların bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimini planlanmış bir ortam içinde gerçekleştirmeye çalışan ve onları bir üst kademe olan ilköğretime hazırlayan bir eğitim kademesidir (Erden, 1998: 172). Kaliteli okul öncesi eğitimine olan gereksinim tüm dünyada hızla artmaktadır (Early ve Winton, 2001). Araştırmalara göre okul öncesi öğretmenlerin sahip oldukları özel alan yeterlikleri kaliteli okul öncesi eğitim kurumlarının gerekliliklerindendir (Saracho ve Spodek, 2007).

Okul öncesi eğitim kurumlarında etkili bir programın en önemli unsuru öğretmendir. Çocukların birbirleriyle ve yetişkinlerle iyi ilişkiler kurabilmesi ve güven verici bir atmosfer içinde tüm gelişimlerinin en üst düzeye ulaşabilmesinde öğretmenin büyük ölçüde rolü vardır. Bu bağlamda öğretmenin sahip olması gereken nitelikler öne çıkmaktadır. Eğitim bilimciler etkili bir öğretmende bulunması gereken yeterliklerle ilgili olarak genel kültür, özel alan ve pedagojik formasyon bilgisine sahip olmaları konusunda hemfikirdirler (Erden, 2001:43; Celep, 2004:27; Şahin, 2004:291; Mahiroğlu, 2007:391). Bu temel nitelikler okul öncesi öğretmeni içinde geçerlidir.

Okul öncesi öğretmenliği diğer öğretmenlik uygulamalarına göre ise daha farklı bir yapıya sahiptir. Öğrenme-öğretme sürecinin etkili olabilmesi için, özellikle bu kademedeki öğretmenin, akademik eğitim sürecinde edindiği teknik bilgileri kendi kişilik özel-

likleri ile harmanlayıp kullanabilmesi gerekmektedir. Okul öncesi öğretmenliği mesleği, gerçek anlamda insan üzerinde çalışmayı gerektirdiğinden dolayı, eğitim ortamında değer, beklenti, tutum, direnç gibi insana özgü, kolay bir şekilde kontrol edilemeyen pek çok değişkenden söz edilebilir. Bu durumda okul öncesi öğretmeninin, teknik bilgi ve becerileri yanında kendi iç kaynaklarına başvurması, duygularından, öngörülerinden, geçmiş yaşantılarından, kendi yaşam felsefesinden destek alması, çocukların ailelerine başvurarak bilgi alması, bunları okul içinde de meslek arkadaşları ile paylaşması gereği ortaya çıkmaktadır (Şahin, 2005: 18).

Eğitim öğretim süreci öğretim programları, okulun fiziksel koşulları, öğrencilerin bireysel özellikleri ve en önemlisi öğretmenlerin farklı niteliklere sahip olması gibi çok değişkenli ve karmaşık bir yapıya sahip olması nedeniyle öğretmenlerin gelişim alanlarını standardize etmek son derece önemlidir. Öğretmen yeterliklerini gerçekleştirebilmek için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hizmet içinde öğretmenlerin, hizmet öncesinde ise öğretmen adaylarının sahip olması gereken/beklenen bilgi, beceri ve tutumlarını içeren "**Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri**" ve okulöncesi ve ilköğretim kademesi öğretmenlerine yönelik "**Özel Alan Yeterlikleri**" geliştirilmiştir (MEB, 2008:42). Bu yeterliklere sahip olma derecesinin eğitim-öğretim sürecinin kalitesini doğrudan etkileyeceği düşünülmektedir.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri tüm öğretmenlerde bulunması gereken bilgi, beceri ve tutum özelliklerini kapsayan, 6 ana yeterlik (A-B-C-D-E-F), 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşmakta olup 2590 sayılı Tebliğler Dergisinde (MEB, 2006) yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Özel Alan Yeterlikleri ise **i**lköğretim kademesi (okul öncesi dahil) öğretmenlerinin branşlar temelinde 14 özel alanda yeterlik taslakları hazırlanmıştır. "Yeterlik alanları", her alanlara ait "Yeterlikler" ve her yeterliğe ait A1, A2, A3 şeklinde düzeylendirilmiş "Performans Göstergeleri"nden oluşan "Özel Alan Yeterlikleri", 25 Temmuz 2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir (MEB, 2008:42).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmen yeterlikleri ile ilgili olarak yayınlamış olduğu kitapta okul öncesi öğretmeni özel alan yeterlikleri şu şekilde sıralanmıştır (MEB, 2008:107-118).

A- Gelişim Alanları
   1- Gelişim alanlarını desteklemek için eğitim sürecini planlayabilme
   2- Eğitim ortamını düzenleyebilme
   3- Materyal seçebilme, kullanabilme ve hazırlayabilme
   4- Eğitim faaliyetlerini yürütebilme

B- Ailelerle İletişim, Aile Katılımı ve Aile Eğitimi
   1- Ailelerle iletişim kurabilme ve aile katılımını sağlayabilme
   2- Aile eğitimi etkinliklerini yürütebilme

C- Değerlendirme
1- Eğitim programını değerlendirme
2- Çocukların gelişimini değerlendirebilme

D- İletişim
1- Etkin dinleme becerisini geliştirebilme
2- Empati kurabilme becerisini geliştirebilme
3- Kendini söz, beden ve sanat yoluyla ifade edebilme becerisini geliştirebilme
4- Bilişim teknolojilerinin günlük yaşamda kullanımına ait farkındalık geliştirebilme

E- Yaratıcılık ve Estetik
1- Araştırma, keşfetme ve alternatif çözüm yolları üretme becerisini geliştirebilme
2- Özgün ürünler oluşturma becerisi geliştirebilme
3- Estetik anlayışı ve seçicilik becerilerini geliştirebilme

F- Okul ve Toplumla İş Birliği Yapma
1- Çocukların, ulusal bayram ve törenlerin anlam ve önemin farkına varmalarını ve katılımlarını sağlayabilme
2- Ulusal bayram ve törenlerin yönetim ve organizasyonunu yapabilme
3- Okulun kültür ve öğrenme merkezi haline getirilmesinde toplumla iş birliği yapabilme

G- Mesleki Gelişimi Sağlama
1- Mesleki gelişimi belirleyebilme

Literatürde öğretmenlerin genel yeterliklerine ilişkin çalışmalar bulunmaktadır (Şeker, Deniz ve Görgen, 2005; Küçükoğlu ve Kaya, 2009; Özokçu, 2009; Saban, 2009; Yerlikaya ve Öner, 2009; Aydın, Bıçak ve Kaya, 2010; Demiral, Baydar ve Gönen, 2010; Merter ve Camuzcu, 2010). Ancak okul öncesi öğretmenliği özel alan yeterlikleri ile ilgili araştırmalar sınırlıdır (Karataş, 2002).

Araştırmaya konu olan Okul Öncesi Öğretmenliği *Özel Alan Yeterlikleri,* 7 yeterlik alanı, 19 alt yeterlik alanı ve bunlara bağlı olarak her yeterliğe ait olarak A1, A2, A3 şeklinde sınıflandırılmış"Performans Göstergeleri"nden oluşmaktadır. Çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının MEB tarafından *"Temel Eğitime Destek Projesi*" kapsamında geliştirilen okul öncesi öğretmenliği özel alan yeterliklerine ilişkin görüşleri değerlendirilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının özel alan yeterliklerine ilişkin görüşlerini belirlemektir.

1. Yöntem

Bu araştırmada, "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşlerini" belirlemeye yönelik tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2007: 79).

Bu araştırmanın çalışma grubunu, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı 2008-2009 Akademik bahar yarı yılı itibariyle her yıl "Okul Deneyimi" dersi kapsamında okul öncesi ve ilköğretim okullarında staj görmüş 4. sınıfa devam eden normal öğretimde 46 öğretmen adayı, ikinci öğretimde 57 öğretmen adayı ve genel toplamda 103 öğretmen adayından oluşmaktadır.

Araştırmada ölçme aracı olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından *"Temel Eğitime Destek Projesi*" kapsamında geliştirilen Öğretmen Yeterliklerinden Okul Öncesi Öğretmenliği Özel Alan Yeterliklerinin A2 düzeyi performans göstergeleri aslına sadık kalınarak beşli likert tipi bir forma dönüştürülmüştür. Benzer araştırmalarda da olduğu gibi (Küçükoğlu ve Kaya, 2009) A2 performans göstergesi özel alan yeterliklerinin gerçekleştirilmesinde orta düzeyi ifade eder. Çalışmada A2 düzeyinin tercih edilmesinin nedeni A3 yada A1 düzeyinine ilişkin durumu gösterebilmesidir. Okul öncesi öğretmenliği özel alan yeterlikleri 7 yeterlik alanı, 19 alt yeterlik ve 62 A2 performans göstergesinden oluşmaktadır. Hazırlanan form araştırmacılar tarafından sınıflarda bir ders saatinde grup halinde okul öncesi öğretmen adaylarına uygulanmıştır.

Uygulama sonucunda elde edilen veriler tanımlayıcı istatistik kullanılarak SPSS 12.00 istatistik paket programıyla analiz edilmiştir.

2. Bulgular

Okul öncesi öğretmen adaylarının özel alan yeterliklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla beşli likert tipi formda yer alan maddelere "**HİÇ KATILMIYORUM"**u işaretleyenler 1 puan, "**KATILMIYORUM"**u işaretleyenler 2 puan, "**KARARSIZIM"**ı işaretleyenler 3 puan, "**KATILIYORUM"** u işaretleyenler 4 puan, "**TAMAMEN KATILIYORUM"**u işaretleyenler 5 puan olarak değerlendirilmek üzere yapılan tanımlayıcı istatistik kullanılarak ulaşılan analizler sonucunda elde edilen bulgular tablo halinde yorumlarıyla birlikte aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşleri

BOYUT	A2 PERF. GÖST. NOSU		ORT	SS	YTR SS	YTR ORT
GELİŞİM ALANLARI	1	Eğitim programı doğrultusunda çocuklarla birlikte öğrenme sürecini planlar.	4,22	,90	,17841	4,2300
	2	Planlama yaparken çocukların bireysel farklılıklarını ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurur.	4,48	,71		
	3	Planında tüm gelişim alanlarına ait etkinliklere dengeli biçimde yer verir.	4,36	,81		
	4	İç ve dış mekânlardan dengeli biçimde yararlanmayı planlar.	4,22	,88		
	5	Eğitim ortamını çocukların gelişim özelliklerine ve gereksinimlerine göre düzenler.	4,47	,76		
	6	İlgi köşelerinin özelliklerine göre yerlerini belirler.	4,37	,85		
	7	İlgi köşeleri ve materyal raflarını çocukların bağımsız olarak kullanabilecekleri şekilde düzenler.	4,27	,99		
	8	Eğitim ortamının estetik, temiz ve düzenli olmasını gözetir.	4,41	,84		
	9	Uygun yaşam alanları, açık hava, müzeler, yakın çevre gibi mekânlardan eğitim ortamı olarak yararlanır.	4,07	,98		
	10	Materyal hazırlarken çocukların görüşlerini dikkate alır.	3,82	1,10		
	11	Materyallerin çok amaçlı kullanımını sağlar.	4,18	,93		
	12	Materyallerin çocuğun rahat erişimine, kullanımına açık ve dayanıklı olmasını gözetir.	4,39	,87		
	13	Öğrenme sürecinde çocukların zevk almalarını ve eğlenmelerini önemser.	4,37	,87		
	14	Etkinlikler arası geçişleri ayarlayarak zamanı etkili kullanır.	4,07	,99		
	15	Okul dışındaki öğrenme ortamlarından yararlanır.	3,95	,98		
	16	Çocukların gelişimlerini her yönden desteklemek amacıyla drama, alan gezileri, grup tartışması, birbirlerine öğretme, gösteri, soru-yanıt, deney, model alma, öykü, eğitsel oyun ve işbirlikçi öğrenme gibi yöntemleri kullanır.	4,15	1,04		
	17	Probleme dayalı öğrenme, projeye dayalı öğrenme, beyin fırtınası gibi tekniklerle çocuklara araştırma, keşfetme, sorun çözme, eleştirel düşünme ve karar verme deneyimlerini yaşayarak kazanabilecekleri ortamlar hazırlar.	4,09	1,03		
	18	Çocuğun her türlü çabasını destekler, gelişmesini ve öğrenmesini güdüler.	4,40	,82		
	19	Bireysel, küçük grup ve büyük grup etkinliklerine dengeli biçimde yer verir.	4,19	,89		
	20	Çocuk gelişimine ve eğitimine ilişkin özgün uygulamalar geliştirir.	4,12	,95		

BOYUT	A2 PERF. GÖST. NOSU		ORT	SS	YTR SS	YTR ORT
AİLELERLE İLETİŞİM, AİLE KATILIMI VE AİLE EĞİTİMİ	21	Konferanslar, gazeteler, haber mektupları, el kitapları, teyp kayıtlar ve fotoğraflar gibi yollarla ailelerle iletişim kurar.	4,05	1,05	,09453	3,9317
	22	Ailelerin çeşitli becerilerinden eğitim ortamlarında yararlanır.	3,94	1,09		
	23	Ailelerin öğrenme sürecine katılımı için çeşitli alternatifler sunar.	3,97	1,06		
	24	Ailelerin kurumla ve öğrenme süreciyle ilgili kararlara katılımını sağlar.	3,99	,95		
	25	Ailelerin eğitim ihtiyaçlarını analiz ederek uzman desteği alır, bu doğrultuda aile eğitim programları düzenler.	3,80	1,09		
	26	Aileler arasında paylaşım toplantıları düzenler	3,84	1,05		
DEĞERLENDİRME	27	Öğrenme sürecini çocukların katılımıyla değerlendirir.	3,91	1,12	,12054	4,0340
	28	Çocuğun ilgilerini, gereksinimlerini, alışkanlıklarını, bireysel farklılıklarını ortaya çıkaracak teknikleri kullanır.	4,16	,91		
	29	Çocukların gelişimini standart testler, kontrol listeleri, portfolyolar, oyun gözlem formları, anekdot kayıtları, öz değerlendirme, akran ve aile değerlendirmesi gibi çeşitli yöntem ve araçlarla değerlendirir.	4,05	1,07		
	30	Uyguladığı eğitim programında edindiği değerlendirme sonuçlarını analiz ederek yeni uygulamalarına yansıtır.	3,91	1,05		
	31	Değerlendirme sonuçlarını çocukların gelişimlerini desteklemeye yönelik kullanır.	4,14	1,01		

İLETİŞİM	32	Çocukları, konuşurken göz teması kurmaları için yönlendirir.	4,20	,94	,12879	4,1379
	33	Çocukları birbirlerinin sözünü kesmeden dinlemeleri konusunda yönlendirir.	4,38	,86		
	34	Çocukların dinleme becerilerini soru-cevap, tekrarlama, özetleme, tamamlama ve sergileme gibi yollarla geliştirmelerini sağlar.	4,24	,98		
	35	Çocukların etkin dinleme becerilerini geliştirmek için ilgi çekici etkinlikler tasarlar ve uygular.	4,26	,96		
	36	Çocukların etkin dinleme becerilerini geliştirmek amacıyla her çocuğun kendine has dinleme yöntemini keşfeder.	3,93	1,0		
	37	Etkin dinlemeyi sağlamak için çocukların ses tonu, vurgulama, jest ve mimikleri doğru kullanmaları için etkinlikler düzenler.	4,13	,92		
	38	Etkin dinleme için çocukların bireysel farklılıklarına uygun materyaller kullanır.	3,98	1,08		
	39	Çocukların empati kurma becerisini geliştirmeleri için onları başkalarının ihtiyaçlarından, özelliklerinden ve duygularından haberdar eder.	4,16	1,02		
	40	Çocuklarda "ben dili" kullanabilme becerilerini geliştirecek etkinlikler düzenler.	4,04	1,05		
	41	Çocuğun kendine has iletişim yöntemini keşfederek, iletişimi başlatmak için kullanır ve geliştirir.	3,98	,980		
	42	Çocuğa müzik, resim, dans ve drama gibi tekniklerle çocuğun kendini farklı şekillerde ifade edebilmesine yönelik öğrenme yaşantıları düzenler.	4,21	,859		
	43	Çocukların ses tonu, vurgulama, jest ve mimiklerini doğru kullanmaları için etkinlikler düzenler.	4,17	,951		
	44	Bilgi teknolojilerinden öğrenme ortamlarında faydalanır.	4,22	,874		
	45	Çocukların bilgi teknolojilerini tanımalarını sağlar.	4,03	,944		

YARATICILIK VE ESTETİK	46	Çocuklara problem durumları vererek derinlemesine araştırma, eleştirel düşünme, neden-sonuç ilişkisi kurma, deneme, karar verme, sorun çözme fırsatları sunar.	3,96	1,11	,09512	4,1245
	47	Çocukların yeni deneyimler kazanmalarını sağlayacak özgür bir öğrenme ortamında çalışmasına ve oyun oynamasına fırsat verir.	4,30	,90		
	48	Çocuklara mantık çalıştıran materyalleri inceleme ve kullanma fırsatları sunar.	4,15	,96		
	49	Çocukları yeni fikirlere açık ve esnek olmaya özendirir.	4,14	,95		
	50	Çocukların tahminde bulunmalarını, ipucu kullanmalarını sağlayıcı ortamlar hazırlar.	4,15	,95		
	51	Etkinlikler sırasında çocukları "Daha farklı nasıl olabilir ?" gibi düşünmeye yöneltici sorularla alternatiflerin varlığından haberdar eder.	4,22	,92		
	52	Çocukların özgür bir öğrenme ortamında çalışmasına fırsatlar verir.	4,18	,89		
	53	Her çocuğun kendi becerisini sergilemeye yönelik grup organizasyonları oluşturarak çocukların ürünlerini arkadaşlarıyla paylaşmalarına olanak yaratır.	4,10	1,0		
	54	Çocukların duygu ve düşüncelerini oluşturdukları ürüne yansıtmalarına olanak sağlamak için birçok tekniği birlikte kullanabileceği ortamlar hazırlar.	4,02	1,07		
	55	Duvarlar, koridorlar, tavan, zemin, ve bahçe gibi çocuğun çevresini oluşturan eğitim ortamlarını sergileme alanı olarak kullanır.	4,04	1,04		
	56	Çocuğun yaşadığı ortamı estetik anlayışına göre düzenlemesi için fırsatlar verir.	4,11	1,02		
OKUL VE TOPLUMLA İŞ BİRLİĞİ YAPMA	57	Çocukların, ulusal bayram ve törenlerin anlam ve öneminin farkına varmalarını ve katılımlarını sağlar.	4,33	,89	,22502	4,1067
	58	Ulusal bayram ve tören organizasyonlarında tüm öğretmenlerle işbirliği içinde çalışır.	4,11	,87		
	59	Okulun kültür ve öğrenme merkezi haline getirilmesinde, okulun toplumla iletişiminin artırılmasında ve çevrenin ekonomik, sosyal ve eğitim bakımlarından ihtiyaçlarını karşılanmasında toplumla birlikte çözümler üretir.	3,88	1,05		

MESLEKİ GELİŞİMİ SAĞLAMA	60	Çocukların gelişimini desteklemek için üniversiteler, sivil toplum örgütleri gibi ilgili kurum ve kuruluşlardan destek alır.	3,87	1,02	,16289	3,9433
	61	Bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerine göre hazırlanmış okul öncesine yönelik proje, makale gibi ürünler ortaya koyar.	3,83	1,07		
	62	Mesleki bilgi ve donanımını meslektaşlarıyla paylaşır. Alanıyla ilgili akademik düzeyde çalışmalar yapar	4,13	,97		

Tablo 1'deki veriler genel olarak incelendiğinde, okul öncesi öğretmenliği öğretmen adaylarının özel alan yeterliklerine ilişkin A2 düzeyindeki maddelere ilişkin verdikleri cevaplara göre, "**Gelişim Alanları"** boyutunda yer alan maddelerin ortalamalarına bakıldığında "Planlama yaparken çocukların bireysel farklılıklarını ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurur" maddesinin 4,48 ortalamayla en yüksek, "Materyal hazırlarken çocukların görüşlerini dikkate alır" maddesinin 3,82 ortalamayla en düşük ortalamaya sahip olduğu; "**Ailelerle İletişim, Aile Katılımı Ve Aile Eğitimi"** boyutunda yer alan maddelerin ortalamalarına bakıldığında "Konferanslar, gazeteler, haber mektupları, el kitapları, teyp kayıtlar ve fotoğraflar gibi yollarla ailelerle iletişim kurar" maddesinin 4.05 ortalamayla en yüksek, "Ailelerin eğitim ihtiyaçlarını analiz ederek uzman desteği alır, bu doğrultuda aile eğitim programları düzenler" maddesinin 3,80 ortalamayla en düşük ortalamaya sahip olduğu; "**Değerlendirme"** boyutunda yer alan maddelerin ortalamalarına bakıldığında "Çocuğun ilgilerini, gereksinimlerini, alışkanlıklarını, bireysel farklılıklarını ortaya çıkaracak teknikleri kullanır" maddesinin 4.16 ortalamayla en yüksek, "Uyguladığı eğitim programında edindiği değerlendirme sonuçlarını analiz ederek yeni uygulamalarına yansıtır" ve "Öğrenme sürecini çocukların katılımıyla değerlendirir" maddelerinin 3,91 ortalamayla en düşük ortalamaya sahip olduğu; "**İletişim"** boyutunda yer alan maddelerin ortalamalarına bakıldığında "Çocukları birbirlerinin sözünü kesmeden dinlemeleri konusunda yönlendirir" maddesinin 4.38 ortalamayla en yüksek, "Çocukların etkin dinleme becerilerini geliştirmek amacıyla her çocuğun kendine has dinleme yöntemini keşfeder" maddesinin 3,93 ortalamayla en düşük ortalamaya sahip olduğu; "**Yaratıcılık ve Estetik"** boyutunda yer alan maddelerin ortalamalarına bakıldığında "Çocukların yeni deneyimler kazanmalarını sağlayacak özgür bir öğrenme ortamında çalışmasına ve oyun oynamasına fırsat verir" maddesinin 4.30 ortalamayla en yüksek, "Çocuklara problem durumları vererek derinlemesine araştırma, eleştirel düşünme, neden-sonuç ilişkisi kurma, deneme, karar verme, sorun çözme fırsatları sunar" maddesinin 3,96 ortalamayla en düşük ortalamaya sahip olduğu; "**Okul ve Toplumla İş Birliği Yapma"** boyutunda yer alan maddelerin ortalamalarına bakıldığında "Çocukların, ulusal bayram ve törenlerin anlam ve öneminin farkına varmalarını ve katılımlarını sağlar" maddesinin 4.33 ortalamayla en yüksek, "Okulun kültür ve öğrenme merkezi haline getirilmesinde, okulun toplumla iletişiminin artırılmasında ve çevrenin ekonomik, sosyal ve eğitim bakımlarından ihtiyaç-

larını karşılanmasında toplumla birlikte çözümler üretir" maddesinin 3,88 ortalamayla en düşük ortalamaya sahip olduğu; "**Mesleki Gelişimi Sağlama"** boyutunda yer alan maddelerin ortalamalarına bakıldığında "Mesleki bilgi ve donanımını meslektaşlarıyla paylaşır. Alanıyla ilgili akademik düzeyde çalışmalar yapar" maddesinin 4.13 ortalamayla en yüksek, "Bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerine göre hazırlanmış okul öncesine yönelik proje, makale gibi ürünler ortaya koyar" maddesinin 3,83 ortalamayla en düşük ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının Özel Alan Yeterliklerinin 7 yeterlik alanı olan *Gelişim Alanları, Ailelerle İletişim Aile Katılımı ve Eğitimi, Değerlendirme, İletişim, Yaratıcılık ve Estetik, Okul ve Toplumla İş Birliği Yapma, Mesleki Gelişimi Sağlama* alanlarındaki A2 düzeyindeki 62 performans göstergelerine ilişkin vermiş oldukları cevapların ortalamaları çoğunlukla 3 (Kararsızım) ile 4 (Katılıyorum) derecesi arasında yığıldığı görülmektedir. Araştırmanın bu sonucunu destekleyen literatürde bazı çalışmalara rastlanmıştır. Küçükoğlu ve Kaya (2009)'nın Sınıf Öğretmeni Adaylarının Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Algıları konulu çalışmasında ve Demiral, Baydar ve Gönen (2010)'nin Sınıf Öğretmenliği Özel Alan Yeterlilikleri hakkında Öğretmen Adaylarının Görüşleri konulu çalışmasında öğretmen adaylarının alan yeterliklerine ilişkin performans göstergelerine verdikleri cevapların çoğunlukla 3 (Kararsızım / Az Kazandırır) ile 4 (Katılıyorum / Kazandırır) derecesi arasında yığıldığı görülmüştür. Okul öncesi öğretmen adaylarının özel alan yeterlik görüşlerinde yer alan maddelere ilişkin verdikleri cevapların ortalamaları incelendiği zaman olumlu görüşe sahip olduklarını göstermesine karşın verilen bazı cevabında performans göstergelerine ilişkin kararsız (tereddütlü) oldukları da söylenebilir. Bu durum bazı performans göstergelerinin okul öncesi öğretmen adaylarınca net olarak anlaşılamamasından kaynaklanmış olabilir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının tüm özel alan yeterliklerine ilişkin ortalama değerleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Özel Alan Yeterlik Boyutlarına İlişkin Görüşlerin Ortalama Puanları ve Standart Sapmaları

Sıra	Boyut	Ort.	Ss	Madde No
1	Gelişim Alanları	4,2300	,17841	1-20
2	Ailelerle İletişim, Aile Katılımı ve Aile Eğitimi	3,9317	,09453	21-26
3	Değerlendirme	4,0340	,12054	27-31
4	İletişim	4,1379	,12879	32-45
5	Yaratıcılık Ve Estetik	4,1245	,09512	46-56
6	Okul Ve Toplumla İş Birliği Yapma	4,1067	,22502	57-59
7	Mesleki Gelişimi Sağlama	3,9433	,16289	60-62
	Genel	**4,0726**	**,10875**	**1-62**

Tablo 2'deki veriler incelendiğinde, okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının özel alan yeterliklerine ilişkin A2 düzeyindeki performans göstergelerine ilişkin verdikleri cevaplara göre, **"Gelişim Alanları"** yeterlik boyutunun 4,23 ortalamayla en yüksek, **"Ailelerle İletişim, Aile Katılımı ve Aile Eğitimi"** yeterlik boyutu 3,93 ortalamayla en düşük ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının Özel Alan Yeterlikleri A2 düzeyindeki performans göstergelerine ilişkin vermiş oldukları cevap ortalamalarına bakıldığında "Ailelerle İletişim, Aile Katılımı Ve Aile Eğitimi" ve "Mesleki Gelişimi Sağlama" yeterlik cevap ortalamalarının 4 (Katılıyorum) derecesinin altında yer aldığı görülmektedir. Bu sonuç okul öncesi öğretmen adaylarının "Ailelerle İletişim, Aile Katılımı ve Aile Eğitimi" ve "Mesleki Gelişimi Sağlama" yeterlik alanlarına katılımlarının beklenen düzeyde olmadığı ve okul öncesi öğretmen adaylarınca bu iki yeterlik alanının A2 düzeyindeki performans göstergeleri oluşturan ifadelerin net anlaşılamaması nedeniyle çoğunluğuna ilişkin kararsız (tereddütlü) oldukları şeklinde yorumlanabilir. Buna rağmen "Ailelerle İletişim, Aile Katılımı ve Aile Eğitimi" ve "Mesleki Gelişimi Sağlama" yeterlik boyutunun A2 düzeyindeki performans göstergelerine verilen cevap ortalamalarının 3 (Kararsızım) derecesi altına da düşmemesi okul öncesi öğretmen adaylarının bu yeterlik alanlarına ilişkin olumlu düşüncelere sahip oldukları biçiminde de düşünülebilir.

Okul öncesi öğretmenliği Özel Alan Yeterlikleri kapsamında yer alan 7 yeterlik alanı tek tek incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri çerçevesinde "Gelişim Alanları" yeterlik alanının 4,2300 ortalamayla en çok kabul gören alan olduğu anlaşılmaktadır. Bu yeterlik alanının A2 düzeyindeki performans göstergeleri olan; *Planlama yaparken çocukların bireysel farklılıklarını ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurur (4,48) ve Eğitim ortamını çocukların gelişim özelliklerine ve gereksinimlerine göre düzenler (4,47),* ifadelerinin 62 performans göstergesi arasında en çok kabul görenler olduğu görülmektedir. Bu yeterlik alanını sırasıyla 4,1379 ortalamayla "İletişim", 4,1245 ortalamayla "Yaratıcılık ve Estetik", 4,1067 ortalamayla "Okul ve Toplumla İş Birliği Yapma", 4,0340 ortalamayla "Değerlendirme", 3,9433 ortalamayla "Mesleki Gelişimi Sağlama" ve sonuncu olarak ta 3,9317 ortalamayla "Ailelerle İletişim, Aile Katılımı ve Aile Eğitimi" yeterlik alanının izlediği görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi öğretmen adaylarının Özel Alan Yeterliklerine ilişkin görüşlerinin incelendiği bu araştırmada 7 yeterlik alanı olan *Gelişim Alanları, Ailelerle İletişim, Aile Katılımı ve Aile Eğitimi, Değerlendirme, İletişim, Yaratıcılık ve Estetik, Okul ve Toplumla İş Birliği Yapma, Mesleki Gelişimi Sağlama* alanlarındaki A2 düzeyindeki 62 performans göstergelerine ilişkin vermiş oldukları cevaplar tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında öğretmen adaylarının bu performans göstergelerine katılımlarının büyük çoğunluklu 3 (Kararsızım) ile 4 (Katılıyorum) derecesi arasında yığıldığı görülmüştür. Bu sonuç öğretmen adaylarının özel alan yeterlikleri alt boyutlarına hem de bu boyutlarda yer alan A2 düzeyi performans göstergelerini genelde olumlu bulmalarına karşın bazı performans

göstergesine ilişkin kararsız (tereddütlü) oldukları şeklinde de ifade edilebilir. Okul öncesi öğretmen adaylarının, okul öncesi öğretmenliği özel alan yeterlikleri hakkında görüşleri dikkate alındığında; *Ailelerle İletişim, Aile Katılımı ve Aile Eğitimi* ve *Mesleki Gelişimi Sağlama* yeterlik alanlarına ilişkin yeterlik ortalamasının 4,00 ortalamanın altında kaldığı tespit edilmiştir. *Gelişim Alanları, Değerlendirme, İletişim, Yaratıcılık ve Estetik ile Okul ve Toplumla İş Birliği Yapma* yeterlik alanlarına ilişkin 4,00 ortalamanın üstünde olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının MEB tarafından 2008 tarihinde geliştirilen okul öncesi öğretmenliği özel alan yeterlikleri A2 performans göstergelerine ilişkin görüşleri belirlenmiştir. Bu araştırma sonucunda okul öncesi öğretmen adaylarının özel alan yeterliklerine genel ortalaması itibariyle 4,0726 düzeyinde katıldıkları tespit edilmiştir. Bu sonuç MEB tarafından 2008 tarihinde geliştirilen okul öncesi öğretmenliği özel alan yeterlikleri A2 performans göstergelerinin okul öncesi öğretmen adaylarınca yüksek oranda kabul gördüğü ve tutarlı bulunduğu şeklinde yorumlanabilir. Ancak araştırma sürecinde bazı öğretmen adayları tarafından performans göstergelerinden bazılarının yeterince anlaşılır bulunmadığı gözlenmiştir (6, 11, 19, 15, 25, 26, 27, 30, 51, 59, 61 nolu performans göstergeleri). Bu sonuçlar ışığında aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

Özel alan yeterliklerine ilişkin A2 düzeyindeki bazı performans göstergeleri ifade ediliş biçimleri itibariyle daha anlaşılır hale getirilebilir.

Aynı konuda halen görev yapan okul öncesi öğretmenleri üzerinde benzer araştırmalar yapılabilir.

Okul öncesi öğretmenliğine kaydolan öğrencilere, öğretmenlik mesleği özel alan yeterlilikleri hakkında daha detaylı bilgilendirmeler yapılabilir.

Okul öncesi öğretmenliği özel alan yeterliliklerine sahip olma düzeylerini ölçmeye dönük çalışmalarda okul öncesi öğretmen adaylarının özel alan yeterliklerine ilişkin görüşlerinin farklı değişkenlerle ilişkisi ele alınabilir.

Diğer öğretmenlik alanlarına ilişkin geliştirilmiş olan yeterlik alanları üzerinde de benzer çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

Aydın, B., Bıçak, B. ve Kaya, S. (2010). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen Yeterliklerini Kazanma Düzeylerine İlişkin Algıları. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu 20-22 Mayıs 2010. Elazığ Fırat Üniversitesi www.usos2010.firat.edu.tr Bildiriler Kitabı. http://usos2010.firat.edu.tr/bildiriler/ adresinden 25 Aralık 2010 tarihinde erişilmiştir.

Celep, C. (2004). Meslek Olarak Öğretmenlik. (Edit: C. Celep). Meslek Olarak Öğretmenlik. Ankara: Anı Yayıncılık.

Demiral, H., Baydar, F. ve Gönen, İ. (2010). "Sınıf Öğretmenliği Özel Alan Yeterlilikleri

Hakkında Öğretmen Adaylarının Görüşleri". 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu 20-22 Mayıs 2010. Elazığ Fırat Üniversitesi www.usos2010.firat.edu.tr Bildiriler Kitabı. http://usos2010.firat.edu.tr/bildiriler/ Erişim Tarihi: 25 Aralık 2010.

Early, D. M. & Winton, P. J. (2001). Preparing the workforce: early childhood teacher preparation at 2- and 4-year institutions of higher education. Early Childhood Research Quarterly 16: 285–306.

Erden, M. (1998). "Öğretmenlik Mesleğine Giriş". İstanbul: Alkım Yayınları.

Karasar, N. (2007) Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar, İlkeler, Teknikler (17. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Karataş, U. U. (2002). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yeterlilikleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Küçükoğlu, A. ve Kaya, H. İ. (2009). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Algıları". 8. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu 21-23 Mayıs 2009. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi www.usos2009.ogu.edu.tr Bildiri Özetleri (CD).

Mahiroğlu, A. (2007). "Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Gelişmeler ve Yenilikler". (Edit: Ö. Demirel, Z. Kaya). Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: PegemA Yayıncılık.

MEB. (2006). Tebliğler Dergisi (Kasım 2006). 69(2590), 1491-1540.

MEB. (2008). Öğretmen Yeterlikleri. Ankara: MEB Yayınları.

Merter, F. ve Camuzcu, S. (2010). "Bilgi Toplumunda İlköğretim Öğretmeninin Nitelikleri". 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu 20-22 Mayıs 2010. Elazığ Fırat Üniversitesi www.usos2010.firat.edu.tr Bildiriler Kitabı. http://usos2010.firat.edu.tr/bildiriler/ Erişim Tarihi: 25 Aralık 2010.

Özokçu, O. (2009). "Sınıf Öğretmenliği Adaylarının Nasıl Bir Öğretmen Olmak İstedikleri İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi". 8. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu 21-23 Mayıs 2009. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi www.usos2009.ogu.edu.tr Bildiri Özetleri (CD).

Saban, A. (2009). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Temel Teknoloji Yeterlikleri Yönünden Değerlendirilmesi". 8. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu 21-23 Mayıs 2009. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi www.usos2009.ogu.edu.tr Bildiri Özetleri (CD).

Saracho, O. N. & Spodek, B. (2007). "Early Childhood Teachers' Preparation and the Quality of Program Outcomes". Early Child Development and Care, 177(1), January 2007, pp. 71–91.

Şahin, A. E. (2004). Meslek ve Öğretmenlik. (Edit: V. Sönmez). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.

Şahin, E. (2005). Okulöncesi Eğitimi Öğretmen Adayları ve Öğretmenleri İçin Uygulama Kılavuzu. Ankara: Anı Yayıncılık.

Şeker, H., Deniz, S. ve Görgen, İ. (2005). "Tezsiz Yüksek Lisans Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Yeterlikleri Üzerine Değerlendirmeleri". Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi. 42:237-253 Web: http://www.pegem.net/akademi/3-668-Prospective-Teachers-Assessment-of-Teacher-Competencies-.aspx Erişim Tarihi: 16 Ocak 2011.

Şişman, M. ve Acat, M. B. (2003). "Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi". Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 13-1, 235-250.

Yerlikaya, O. ve Öner, Ü. (2009). "Sınıf Öğretmenliği Programında Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretimi Konusundaki Yeterliliklerine İlişkin Görüşleri". 8. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu 21-23 Mayıs 2009. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi www.usos2009.ogu.edu.tr Bildiri Özetleri (CD).

Yüksek Öğretim Kurulu (1998). Fakülte-Okul İşbirliği. Yök/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi. Ankara: Yüksek Öğretim Kurulu.